

ข้อเสนอแนะการจัดการอาหารโรงเรียนอย่างเป็นระบบและมีส่วนร่วม¹

1. การเงินและงบประมาณ

- 1.1 เพื่อให้การจัดสรรงบประมาณอาหารกลางวันสอดคล้องกับปีการศึกษาของโรงเรียนและการใช้จ่ายงบประมาณสอดคล้องกับความเป็นจริงในการดำเนินการจัดอาหารให้นักเรียน คณะกรรมการอาหารแห่งชาติ ร่วมกับ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ จัดทำข้อตกลงเกี่ยวกับการเงินและงบประมาณกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงการคลัง และสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน
- 1.2 เพื่อให้โรงเรียนสามารถจัดอาหารให้นักเรียนได้อย่างมีคุณภาพทันเวลาอย่างต่อเนื่องโดยไม่เป็นภาระทางการเงินแก่โรงเรียน กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นควรจัดทำมาตรการกำกับและสั่งการให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโอนเงินงบประมาณอาหารกลางวันให้โรงเรียนก่อนเปิดภาคเรียน ในกรณีที่ต้องครปกครองส่วนท้องถิ่นยังไม่ได้รับเงินโอน ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใช้เงินสะสมสำรองจ่ายให้กับโรงเรียนก่อนตามจำนวนประมาณการนักเรียน
- 1.3 เพื่อให้การบริหารงบประมาณสำหรับการจัดการอาหารโรงเรียนสอดคล้องกับการปฏิบัติจริง ในเบื้องต้น กระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้จัดทำหนังสือถึง สพป.และโรงเรียนทุกโรงเรียน ชี้แจงการคิดค่าใช้จ่ายงบประมาณอาหารกลางวันสำหรับเด็กนักเรียนที่ได้รับตามมติกรม.เรื่องการตั้งงบประมาณโครงการอาหารกลางวันนักเรียนตามภาวะเศรษฐกิจ เมื่อวันที่ 22 ตุลาคม 2556 ตามหนังสือที่ ศธ 042827 ว 309 ลงวันที่ 22สค.2561 (ภาคผนวก) เพื่อให้โรงเรียนดำเนินการได้อย่างถูกต้อง และใช้เอกสารนี้ชี้แจงกับผู้ตรวจสอบจากสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน

2. การสร้างระบบพัฒนาคุณภาพอาหารโรงเรียนให้ได้มาตรฐานอย่างยั่งยืน

- 2.1 เพื่อให้อาหารโรงเรียนมีคุณภาพเป็นมาตรฐานเดียวกัน กระทรวงศึกษาธิการ ร่วมกับ กระทรวงสาธารณสุข โดยกรมอนามัย ควรจัดทำมาตรฐานที่บูรณาการตัวชี้วัดด้านอาหารโรงเรียนให้เป็นมาตรฐานเดียวซึ่งประกอบด้วยตัวชี้วัดเชิงคุณภาพโรงเรียน อาหารโรงเรียน ขนมและเครื่องดื่มที่จัดจำหน่ายในโรงเรียน และใช้เป็นมาตรฐานและแนวทางพัฒนาคุณภาพอาหารโรงเรียนในทุกสังกัด โดยโรงเรียนอาจใช้เครื่องมือเช่น FoodChoice Application สำหรับอาหารในบรรจุภัณฑ์ และคู่มือ

¹ จัดทำโดยสมาคมโภชนาการแห่งประเทศไทยในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี สำนักงานพัฒนานโยบายสุขภาพระหว่างประเทศ เครือข่ายเด็กไทยไม่กินหวาน มูลนิธิสตรี้-สฤชดีวงศ์ และผ่านเวทีรับฟังความคิดเห็น เมื่อวันที่ 17 สิงหาคม 2561 ณ โรงแรมสุโกศล

การจำแนกอาหาร ขนม นมและเครื่องดื่มตามมาตรฐานโภชนาการของสำนักโภชนาการ ในการดำเนินงานเพื่อพัฒนาคุณภาพอาหารโรงเรียน

- 2.2 เพื่อให้มีการพัฒนาและรักษาคุณภาพอาหารโรงเรียนอย่างต่อเนื่องยั่งยืนกระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานควรสร้างทัศนคติและปลูกฝังอุดมการณ์ให้ผู้บริหารและครูอย่างสม่ำเสมอ
- 2.3 เพื่อติดตามประเมินคุณภาพอาหารโรงเรียนและพัฒนาให้ได้มาตรฐานกระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ตั้งคณะกรรมการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานอาหารกลางวันประเมินการจัดอาหารโรงเรียนและอาหารเสริม (นม) ของโรงเรียนในสังกัด และโรงเรียนเอกชนที่รับเงินงบประมาณอาหารกลางวัน โดยดำเนินการภาคเรียนละ 1 ครั้ง
- 2.4 เพื่อพัฒนาคุณภาพอาหารโรงเรียนให้ได้มาตรฐานอย่างยั่งยืน กระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน กระทรวงมหาดไทย โดย กองส่งเสริมและพัฒนากิจการศึกษาท้องถิ่น และสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานครควรมีคณะกรรมการร่วมซึ่งประกอบด้วย กรมอนามัย ผู้เชี่ยวชาญด้านโภชนาการ และศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ (NECTEC) เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดกระบวนการเรียนรู้การใช้ Thai School Lunch อย่างต่อเนื่อง ประเมินและแก้ปัญหาในการใช้เครื่องมือดังกล่าว โดยมีกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันจัดสรรงบประมาณสนับสนุนการดำเนินงานและคณะกรรมการร่วมดังกล่าวอาจสร้างกลไกจัดการในระดับเขตหรือระดับจังหวัดต่อไป

3. การเสริมพลังผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการอาหารโรงเรียน

- 3.1 ทุกหน่วยงานทั้ง ภาครัฐภาคประชาสังคม ดำเนินการสร้างกระแสสังคมให้สังคมให้ความสำคัญในการสร้างเสริมความรอบรู้และทักษะชีวิตที่รวมถึงการดูแลสุขภาพและโภชนาการ
- 3.2 สมาคมโภชนาการ ร่วมกับกรมอนามัย กองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวัน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรวบรวมและสร้างคลังความรู้ด้านการจัดการอาหารโรงเรียน และเผยแพร่ให้ครู นักเรียน ผู้ปกครองและผู้สนใจทั่วไปสามารถเข้าถึงข้อมูลความรู้ด้านโภชนาการโรงเรียนได้อย่างกว้างขวาง รวมถึงให้คำปรึกษาออนไลน์และให้ใบรับรองหรือประกาศนียบัตร
- 3.3 กระทรวงสาธารณสุข โดยกรมอนามัย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และโรงเรียนร่วมสร้างความรอบรู้ด้านโภชนาการแก่เด็กและครอบครัว
- 3.4 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จัดให้มีตำแหน่ง นักโภชนาการชุมชน เพื่อทำหน้าที่ร่วมกับผู้บริหารโรงเรียน อปท. และบุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุขจัดทำแผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการของท้องถิ่น ระยะ 3 ปี และ 1 ปี

- ควบคุมคุณภาพอาหาร ตามหลักโภชนาการ อาหารปลอดภัย และสุขาภิบาลอาหาร ในโรงเรียน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และสถานรับเลี้ยงเด็กในชุมชน สำหรับเด็กปกติ กลุ่มเสี่ยง และป่วย
- ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องพัฒนาศักยภาพผู้ปกครอง แกนนำชุมชน บุคลากรในโรงเรียน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สถานรับเลี้ยงเด็ก อสม. ให้มีความรอบรู้ด้านอาหารและโภชนาการ
- วางแผน และดำเนินการเพื่อส่งเสริม ป้องกัน และควบคุมปัญหาโภชนาการ ร่วมกับคณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตอำเภอ (พชอ.) และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- สนับสนุนระบบการเฝ้าระวัง คัดกรอง ส่งต่อ และติดตามควบคุม ป้องกัน แก้ไขปัญหาด้านอาหารและโภชนาการของเด็ก ครอบครัว และชุมชน เพื่อให้ได้ข้อมูลในพื้นที่ที่รับผิดชอบ ด้วยเทคโนโลยีที่สามารถเชื่อมโยงข้อมูลกับเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง
- ร่วมกับทีมสหวิชาชีพ และครู ในพื้นที่ติดตามเยี่ยมบ้านเด็กกลุ่มเสี่ยง กลุ่มป่วยด้วยโรคทางโภชนาการ
- ร่วมประเมินนโยบายด้านสุขภาพ (Local wellness policy) กับเจ้าหน้าที่ในท้องถิ่นและนำผลการประเมินมาปรับปรุงการดำเนินงานและสื่อสารสู่สาธารณะ

4. การสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง และชุมชน ในการจัดการอาหารโรงเรียน

- 4.1 เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนและสร้างเศรษฐกิจฐานราก กระทรวงศึกษาธิการ โดยคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรกำหนดนโยบายที่ชัดเจนให้โรงเรียนสนับสนุนการจัดการอาหารโรงเรียนที่ส่งเสริมผลผลิตชุมชน ผู้ประกอบการรายย่อยและเกษตรกรเกษตรอินทรีย์ในพื้นที่
- 4.2 โรงเรียนสร้างการมีส่วนร่วมของเด็ก ครอบครัว ชุมชน ผ่านคณะกรรมการจัดการสถานศึกษา ในการจัดการ ตรวจสอบ ประเมิน คุณภาพอาหารโรงเรียน ตั้งแต่ การจัดทำรายการอาหารหมุนเวียน การซื้อวัตถุดิบ การปรุง/ประกอบ การตักอาหารให้นักเรียนการประเมินภาวะโภชนาการนักเรียน และร่วมแก้ไขและพัฒนางานโภชนาการโรงเรียน
- 4.3 โรงเรียนน้อมนำศาสตร์พระราชามาปรับใช้เพื่อจัดกระบวนการเรียนรู้ บูรณาการความรู้และทักษะด้านโภชนาการ อาหารปลอดภัย และสร้างความตระหนักในด้านความมั่นคงทางอาหาร ตั้งแต่การจัดทำหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน รวมถึงสนับสนุนให้นักเรียนเรียนรู้จากชุมชนของตนเอง โดยการทำกิจกรรมที่เรียนรู้ถึงแหล่งอาหารปลอดภัยหรือเกษตรอินทรีย์ในพื้นที่
- 4.4 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรจัดทำแผนที่แหล่งอาหารปลอดภัยในชุมชนเพื่อเป็นแหล่งวัตถุดิบที่มีคุณภาพสำหรับการจัดอาหารโรงเรียนและส่งเสริมเศรษฐกิจฐานรากของชุมชน

5. การจัดการอาหารโรงเรียน

- 5.1 โรงเรียนที่ได้รับงบประมาณอาหารกลางวัน**ไม่ควรจ้างเหมาบุคคลภายนอก**จัดการอาหารให้นักเรียนหรือ**ให้บุคคลภายนอกจำหน่ายอาหารในโรงเรียนหลายรายโดยใช้คูโปง**
- 5.2 ผู้ปรุงอาหารสถานที่ปรุงอาหาร และโรงอาหารควรได้มาตรฐานตามเกณฑ์สุขาภิบาลอาหารตามประกาศกระทรวงสาธารณสุขใน พรบ.สาธารณสุข พ.ศ 2535 ว่าด้วยหมวดครัวโรงเรียน
 - 5.2.1 ผู้ปรุงอาหารควรได้รับการตรวจสอบสุขภาพประจำปีด้านการสัมผัสอาหาร
 - 5.2.2 สถานที่ปรุงอาหาร และโรงอาหารควรได้มาตรฐานตามเกณฑ์สุขาภิบาลอาหารของกรมอนามัยในระดับดี
- 5.3 โรงเรียนควรมี**คณะกรรมการกำกับการจัดอาหารโรงเรียน**ให้เป็นไปตามโปรแกรม Thai School Lunchในการตรวจคุณภาพของอาหารคุณภาพวัตถุดิบทั้งชนิดและปริมาณ และอาหารที่จัดบริการจริงรวมถึงความปลอดภัยของอาหารซึ่งคณะกรรมการกำกับการจัดอาหารโรงเรียน ประกอบด้วยกรรมการสถานศึกษา ตัวแทนผู้ปกครอง ตัวแทนนักเรียน
- 5.4 **การจัดการอาหารสำหรับโรงเรียนที่จัดทำอาหารเองหรือจ้างแม่ครัว**
 - 5.4.1 จัดทำรายการอาหารหมุนเวียน อย่างน้อย 1 เดือนหรือ 20 วันโดยใช้โปรแกรม Thai School Lunch และใช้เป็นแนวทางประกันคุณภาพสำหรับการสั่งซื้อวัตถุดิบและการประกอบอาหารของผู้ปรุงอาหารของโรงเรียน
- 5.5 **โรงเรียนขนาดเล็กและโรงเรียนขยายโอกาส**
 - 5.5.1 ครู ผู้ปกครองและนักเรียนช่วยทำอาหาร โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน/ภาคเอกชน ในการจัดการอาหารโรงเรียน หรือมีการจัดการแบบครัวกลางโดยชุมชน
 - 5.5.2 น้อมนำและประยุกต์ใช้แนวคิดเกษตรเพื่ออาหารกลางวันตามโครงการในพระราชดำริในการพัฒนาคุณภาพอาหารโรงเรียน
 - 5.5.3 กองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวัน และแหล่งทุนอื่นทั้งภาครัฐและภาคเอกชน สนับสนุนการสร้างแหล่งอาหารที่ปลอดภัยเพื่ออาหารโรงเรียน

6 ระบบข้อมูลการเฝ้าระวังสถานการณ์ภาวะโภชนาการ

เพื่อประเมินผลการจัดอาหารโรงเรียนและภาวะสุขภาพนักเรียนสปสช.ร่วมกับกระทรวงสาธารณสุข โดยกรมอนามัย กระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และกระทรวงมหาดไทย โดยกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น จัดการให้มีการนำเทคโนโลยีการชั่งน้ำหนักวัดส่วนสูงและแปลผลภาวะโภชนาการอัตโนมัติ เช่น เครื่องมือ Kidsize และ KidDiary ซึ่งพัฒนาโดยศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ (NECTEC) มาใช้ในระบบเฝ้าระวังภาวะโภชนาการนักเรียน และจัดการให้ผู้รับผิดชอบในการติดตามภาวะโภชนาการเด็ก ทั้งภายในโรงเรียน

หน่วยงานระดับพื้นที่ และหน่วยงานส่วนกลางสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ตามลำดับชั้นความรับผิดชอบระบบ
ข้อมูล/เฝ้าระวังภาวะโภชนาการ เพื่อนำข้อมูลไปวางแผนการทำงานเพื่อลดปัญหาภาวะโภชนาการเด็ก

ภาคผนวก

ที่ ศธ ๐๔๒๘๒/๒๓๐๙

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการ กทม. ๑๐๓๐๐

๒๒ สิงหาคม ๒๕๖๑

เรื่อง การดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียน

เรียน ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาทุกเขต

อ้างถึง ๑. หนังสือกระทรวงศึกษาธิการ ที่ ศธ ๐๔๑๘๘/๒๕๕๓ ลงวันที่ ๙ สิงหาคม ๒๕๕๖

๒. หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ค่วนที่สุด ที่ นร ๐๕๐๕/๒๕๒๘๔ ลงวันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๕๖

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. หนังสือกระทรวงศึกษาธิการ ที่ ศธ ๐๔๑๘๘/๒๕๕๓ ลงวันที่ ๙ สิงหาคม ๒๕๕๖ จำนวน ๑ ชุด

๒. หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ค่วนที่สุด ที่ นร ๐๕๐๕/๒๕๒๘๔

ลงวันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๕๖

จำนวน ๑ ชุด

๓. การคิดค่าใช้จ่ายงบประมาณอาหารกลางวันสำหรับเด็กนักเรียน

จำนวน ๑ ชุด

ตามหนังสือที่อ้างถึง กระทรวงศึกษาธิการ ได้นำเสนอเรื่องการจัดงบประมาณโครงการอาหารกลางวันนักเรียน ตามภาวะเศรษฐกิจ และคณะรัฐมนตรี ในคราวประชุม เมื่อวันที่ ๒๒ ตุลาคม ๒๕๕๖ อนุมัติให้กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นปรับเพิ่มการเสนอขอรับการจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๗ สำหรับโครงการอาหารกลางวันของนักเรียน จากอัตรา ๑๓ บาท ต่อคนต่อวัน เป็น ๒๐ บาทต่อคนต่อวัน การนี้ คณะรัฐมนตรี มีประเด็นอภิปรายและมติให้ปรับเพิ่มอัตราค่าอาหารกลางวันของนักเรียน โดยเห็นชอบตามที่กระทรวงศึกษาธิการเสนอ และการดำเนินการให้เป็นไปตามรายละเอียดการคิดค่าใช้จ่ายงบประมาณอาหารกลางวัน สำหรับเด็กนักเรียน ประกอบด้วยค่าใช้จ่ายดังนี้ ๑. กลุ่มข้าว ๒. กลุ่มเนื้อสัตว์ ๓. กลุ่มผัก ๔. กลุ่มผลไม้ ๕. กลุ่มน้ำมัน รวมทั้ง ๑. เครื่องปรุงรสต่าง ๆ เช่น น้ำตาล น้ำปลา ซีอิ๊ว ฯลฯ ๒. ค่าวัสดุเชื้อเพลิง เช่น แก๊สหุงต้ม ๓. ค่าวัสดุล้างภาชนะ อุปกรณ์ในการประกอบอาหาร เช่น น้ำยาล้างจาน ๔. ค่าจ้างแม่ครัว รายละเอียดตามสิ่งที่ส่งมาด้วย ๓

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ขอให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาทุกเขต แจ้งโรงเรียนในสังกัดรับทราบรายละเอียดในการคิดค่าใช้จ่ายเงินค่าอาหารกลางวันสำหรับเด็กนักเรียน ๒๐ บาท/คน/วัน ตลอดปีการศึกษา จำนวน ๒๐๐ วัน (ตามสิ่งที่ส่งมาด้วย ๓) เพื่อให้ทุกโรงเรียนจัดอาหารกลางวันให้นักเรียนได้รับประทานอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการอย่างครบถ้วน เหมาะสมกับวัย

จึงเรียนมาเพื่อทราบ และดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้อง

ขอแสดงความนับถือ

อนุพงษ์ อนุพงษ์

(นางสาวอุษณีย์ ชโนศวรรย์)

รองเลขาธิการ ปฏิบัติราชการแทน

เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สำนักงานกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวัน

โทร. ๐๒ ๖๒๘ ๕๕๑๗

โทรสาร ๐๒ ๖๒๘ ๕๕๒๒